

BizLawyer

INTERVIU | O incursiune în lumea mai puțin știută a avocaților „gulerelor albe”

Alexandru Ambrozie, Partener PNSA, penalist din Big4-ul avocaturii de business, evidențiat de directoarele internaționale: „Orice pedeapsă are un minim și un maxim, iar între cele două extreme este o plajă foarte largă de vinovăție”

Avocații firmei Popovici Nițu Stoica & Asociații (PNSA) specializați în aria dreptului penal-comercial au continuat să lucreze și în această perioadă de distanțare socială, proiectele în derulare solicitând o activitate semnificativă de analiză și pregătire. Partenerul Alexandru Ambrozie, evidențiat (highly rated) de Legal 500 în practica de white collar crime, se așteaptă, în perioada următoare, la declanșarea unui număr mare de anchete penale în domeniul medical privind achizițiile publice din ultimii ani și achizițiile directe din timpul stării de urgență.

El spune, într-un interviu acordat BizLawyer, că PNSA are resursele și experiența necesare pentru orice mandat de penal-comercial, firma capitalizând frecvent expertiza în industriile și domeniile investigate de autoritățile penale și urmărind să cunoască îndeaproape, să anticipeze domeniile de interes prioritar pentru organele de urmărire penală.

Fiu de procuror, Alexandru își petrecea în copilărie o mare parte a vacanțelor de vară în sediul Parchetului Tribunalului București sau al Parchetului General, asistând deseori la diverse activități de urmărire penală sau mergând „pe teren”, după ce mânca la cantina Parchetului Tribunalului. Cu aceste amintiri, Alexandru a „fandat” mai târziu spre aria dreptului penal-comercial.

Avocat specializat în Piețe de Capital, Bănci, Achiziții Publice și Taxe de-a lungul unei cariere de 18 ani, el s-a repositionat în 2015, intrând în rândul penaliștilor, fără a abandona, însă, domeniile de practică care l-au consacrat ca avocat de consultanță și l-au poziționat printre avocații români de top. El fusese deja evidențiat de Chambers Europe (Banking & Finance sau Projects), IFLR 1000 (Highly regarded - Banking and finance și Capital markets) și a punctat în ultimii ani și în Legal 500 (highly rated - White Collar Crime), ca să amintim doar cele mai importante ghiduri juridice internaționale.

Am stat de vorbă cu Alexandru în această perioadă de repaus forțat și distanțare socială, intrând pe vârfuri în lumea penaliștilor, cu tolba plină de întrebări.

Am vorbit despre proiectele din practica de penal-comercial, concurența cu alte firme sau cabinete, colaborări, modul în care își apără avocații clienții din această arie, riscurile la care se expun oamenii de afaceri când intră în vizorul procurorilor, reguli și echipe. Am navigat printre mandatele complexe, am aflat care sunt calitățile unui bun avocat de pe această nișă și am primit răspuns și la o întrebare stăruitoare, la care niciun alt avocat nu ne-a răspuns de-a lungul timpului: are probleme de conștiință când un client învinuit pentru infracțiuni financiar-fiscale sau de corupție scapă de acuzații cu ajutorul său și al avocaților din echipă?

Repaus forțat? Nu, mandatele de penal-comercial au mers înainte

Alexandru, ca toți avocații cu care am vorbit, stai probabil acasă și lucrezi remote. Cum a trecut timpul pentru voi? Ce au făcut avocații de penal în această perioadă de „lockdown”, fără interacțiuni sociale, cu instanțe închise și clienți greu accesibili? Au continuat proiectele din această practică? Sunt curios să aflu cum ați folosit cele două luni de izolare și ce crezi că se va întâmpla odată ce vor fi ridicate restricțiile și justiția va funcționa în parametrii normali?

Avocații au continuat să lucreze; majoritatea de acasă, dar fiind în continuare conectați la server-ele PNSA și utilizând programele de comunicare video.

Proiectele de penal-comercial sunt de regulă proiecte de lungă durată, solicitând o activitate semnificativă de analiză și pregătire, care a continuat și în această perioadă. A continuat de asemenea o investigație internă, care oricum se desfășura remote în mare parte, echipa clientului fiind situată în trei țări. Au mers mai departe, cu o viteză mai mică, dar au continuat, și proiectele de compliance pe zona de spălare a banilor.

Ce se va întâmpla de interes pentru penal? Mă aștept să se reia sau să înceapă repede multe, poate chiar sute de anchete penale în domeniul medical privind achizițiile publice din ultimii ani și achizițiile directe din timpul stării de urgență.

Poate PNSA să asigure azi clienților serviciile pe care le oferă o casă de avocatură nișată pe această practică? Există câteva nume de avocați, cabinete mai mici, cu notorietate în această practică de penal. Cât de greu este să concurezi, ca firmă full service, cu cabinetele unor foști procurori/judecători/polițiști, ancorați doar în zona penală?

Da, PNSA are resursele și experiența necesare pentru orice mandat de penal-comercial.

În ce privește concurența cu cabinetele unor foști procurori/judecători/polițiști, depinde de tipul de client și de problematică. Dar, de principiu, cred că este o distincție care nu mai are forța de acum 15 sau 10 ani.

Sunt clienți care preferă uneori să fie apărați de avocați foști magistrați, pentru că aceștia cunosc sistemul. E o discuție dacă au fost magistrați 5 ani sau 15 ani, dacă au investigat/judecat infracțiuni economice sau de altă natură.

Dar la fel de adevărat este că sunt numeroși avocați de penal apreciați, care nu provin din magistratură. Cum sunt și avocați de drept bancar apreciați care nu provin din sistemul

bancar, sau de achiziții publice care nu au profesat în cadrul vreunei autorități din domeniul achizițiilor și tot așa. Asemenea exemple sunt probabil majoritare în toate ariile avocaturii.

Clientul persoană juridică, în special companiile mari în investigațiile extinse, preferă deseori firme full service, care pot oferi expertiză integrată în celelalte domenii esențiale într-o investigație penală complexă, precum fiscal, achiziții publice, sau piață de capital/bancar/asigurări.

În fine, nu cred că e nevoie să ne simțim în concurență. Dimpotrivă, numeroase investigații penale implică mulți suspecti sau inculpați, deseori cu interese similare, avocații - fie din firme full service, fie din cabinete individuale - fiind chemați să colaboreze în funcție de poziția procesuală a clienților.

De ce ar trebui să aleagă un client să fie asistat de un departament specializat în drept penal-comercial al unei firme mari, full service, și nu de un avocat, chiar cu notorietate, sau un cabinet mai mic?

Depinde de complexitatea și dimensiunea investigației. Unele investigații necesită o firmă full service, altele nu.

Și, de altfel, nu cred că trebuie să aleagă neapărat, sunt destule situații în care cabinetele mai mici colaborează cu firme full service.

O copilărie trăită printre procurori și polițiști. Atracția penalului a rămas

Să vorbim puțin despre tine. Ai câștigat notorietate și experiență ca avocat de Banking & Finance și Capital Markets, listat și în ghidurile juridice internaționale. Ulterior, în 2015, te-ai repositionat, intrând în sfera dreptului penal-comercial. Care a fost mecanismul reconversiei? De ce ai făcut-o și cât de greu a fost să îmbrățișezi o altă arie de practică?

Au fost în ordine Piețe de Capital - arie de care m-am ocupat tot timpul și mă ocup în continuare, Bancar - mă implic în continuare, în special în zona de reglementare, AML și Fintech unde există risc mai mare de răspundere penală sau nevoie sporită de compliance AML, Achiziții Publice și Taxe; acestea sunt cele patru domenii majore în care am profesat timp de 18 ani.

Nu aș zice că a fost o reconversie pentru că, pe de o parte, sunt implicat în continuare, constant, în mandate din domeniul financiar - vreau să rămân aproape de tot ce înseamnă domeniu financiar, fiscal, inovație în domeniul financiar, precum proiectele de Fintech, pentru că acestea vin cu un risc penal semnificativ - și, pe de altă parte, a fost un proces îndelungat, care la nivel de intenție a început mult înainte de 2014 - 2015. Explozia dreptului penal al afacerilor din 2014 - 2015 doar a favorizat decizia la nivelul PNSA, dar personal știam de mai mulți ani că mă îndrept spre zona de investigație penală a afacerilor.

De altfel, eu am intenționat încă din clasele primare să devin procuror, probabil sub influența tatălui meu care a fost procuror criminalist.

Cum te-a influențat?

Vacanțele de vară mi le-am petrecut în mare parte în sediul Parchetului Tribunalului București sau al Parchetului General, de dimineață până seara; am asistat deseori la diverse activități de urmărire penală, mergeam „pe teren”, mâncam la cantina Parchetului Tribunalului; vreo două luni de zile anual eram în preajma procurorilor și polițiștilor. Uneori, mergeam noaptea în „vizită” la Poliția Capitalei de pe Eforie, când tata era de gardă.

În anii '90, când el a trecut în avocatură, povestindu-mi mai multe despre atmosfera din Parchetul General de la începutul anilor 90, am început să mă gândesc la avocatură, evident de penal. Dar, fiind prea tânăr, fără experiență, nu prea mă vedeam apărând „vinovații”, crezând la acea vreme că persoanele investigate de procuror trebuie să fie vinovate de ceva.

În liceu, însă, în contextul unor cazuri penale implicând primele fonduri de investiții, în care „Ambrozie senior” reprezenta persoane din conducerea fondurilor, am avut ocazia să aflu despre piața de capital și să cunosc avocatul de piață de capital al acelor fonduri, un om cu experiență foarte mare în domeniul comercial, pe care îl practicase vreo 20 de ani în Franța.

Așa a început interesul spre avocatura de piață de capital și comercial...

Da, dar cu timpul gândurile au început să fugă din nou spre zona de penal. Prin 2009 - 2010 am început să mă implic în cazurile penale care priveau clienții noștri de comercial. Nu foarte multe, nu foarte complexe, dar suficient cât să fiu în contact cu investigațiile penale, să văd cum procurorii interpretează diverse chestiuni comerciale și să realizez riscul penal din diverse tranzacții cu aparență pur comercială. Ulterior, am fost implicat incidental în niște investigații interne derulate de firme de avocatură din SUA.

Anii aceștia m-au ajutat să îmi dau seama de niște chestiuni.

Că numeroase tranzacții comerciale pot atrage riscuri penale, de aici simțind nevoia ca avocat de comercial să cunosc abordările și interpretările penale.

Că practicarea dreptului penal al afacerilor necesită cunoștințe extinse de drept comercial, achiziții publice, piață de capital, bancar, fiscal, contabilitate, care cu greu pot fi deprinse în afara unei firme mari de avocatură. Iar eu aveam toate aceste cunoștințe și experiență extinsă.

Că practicarea dreptului penal în favoarea comercianților, în cadrul cabinetelor individuale, va deveni din ce în ce mai complicată, fiind destul de dificil pentru un avocat individual, de regulă specialist doar în drept penal și procedură penală, să poată acoperi deopotrivă și aspectele comerciale.

Așa am ajuns să îmi dau seama că ceea ce părea puțin probabil în timpul facultății poate deveni posibil, îmbinarea dreptului penal cu dreptul comercial.

Mai rămânea să îți clarifici problema inițială din timpul liceului, apărarea „vinovaților”...

Acum a fost mai simplu, pentru că aveam experiență de viață și profesională, lucrasem mulți ani cu societăți multinaționale sau antreprenori și realizasem că rareori lucrurile sunt albe sau negre, că rareori existența unei infracțiuni economice transpare cu evidență încă de la început, că deseori cei investigați pentru infracțiuni economice nu au urmărit să comită vreo infracțiune și de multe ori nici nu au fost conștienți că ar comite vreuna.

Sigur, există în mod evident și persoane care au comis infracțiuni cu bună știință sau din nepăsare, dar și acestea au nevoie de apărare, nu pentru a „scăpa”, ci pentru a putea ajunge la sentința și pedeapsa corecte. Orice pedeapsă are un minim și un maxim, iar între minim și maxim e o plajă foarte largă de vinovăție.

Văzusem de asemenea numeroase persoane investigate pentru evaziune fiscală, care conștientizau că fac ceva ilegal, dar care au acceptat să înregistreze diverse operațiuni fictive fie pentru a-și putea plăti salariul și finanța activitatea, care era periclitată de rambursarea cu mare întârziere a TVA; fie pentru a putea plăti pentru „deblocarea” facturilor blocate de diverși funcționari corupți.

Acești oameni nu se mai încadrau, din punctul meu de vedere, în conceptul de infractori, nu urmăreau să comită infracțiuni, erau doar prinși în diverse contexte socio-politico-economice nefericite.

Nu este oare o viață mai grea pentru un penalist, raportat la activitatea unui avocat de tranzacții/finanțări/piețe de capital? Vorbim de arestați, audieri, program de lucru extins, asistență pentru oameni învinuiți de anumite infracțiuni...

Avocatura este deseori o activitate grea, implicând studiu continuu, program de lucru extins, ritm alert, presiune. Acestea le găsim și în activitatea avocatului de penal, dar și în cea a avocatului de tranzacții/finanțări/piețe de capital.

Dar da, cred că avocatura de penal este mai grea, dar e o greutate diferită, care vine din conștiința că studiul insuficient, neatenția, eroarea, lipsa de rigoare au consecințe mult mai mari, de ani de zile din viața unui om și a familiei sale.

Care ar trebui să fie calitățile unui bun avocat de pe această nișă?

Sunt calitățile specifice oricărui avocat, precum rigoare, atenție, curiozitate, răbdare, capacitate extinsă de a face conexiuni între puncte aparent fără legătură, înțelegerea industriei în care activează clientul.

Dar cred că avocatul de penal trebuie să mai aibă ceva, să nu judece; să nu aibă preconcepții; să fie conștient că deseori nu știe cum ar fi reacționat el însuși dacă ar fi fost în situația persoanei investigate.

Apar uneori probleme de conștiință când un client - învinuit, să zicem, pentru infracțiuni financiar-fiscale sau de corupție - scapă de acuzații cu ajutorul tău?

Noi nu am reprezentat persoane acuzate că ar fi luat mită. Dar știu situații în care persoane acuzate de luare de mită, inițial reținute sau arestate preventiv, au fost achitate pentru că fapta nu exista. Iar avocații din acele cazuri îmi spun cu toată onestitatea că fapta chiar nu a existat.

Ce vreau să spun e că, de multe ori, persoanele achitate chiar nu sunt vinovate, fie că nu au comis fapta, fie că nu au avut intenția necesară acelei infracțiuni.

Sigur, e posibil ca persoane care ar fi comis fapte penale să fie achitate. Dar văd o parte pozitivă aici; e o confirmare a faptului că o condamnare penală trebuie să se bazeze pe dovezi clare, certe, nu pe impresii și aparență.

Pe de altă parte, istoria ne arată, atât din România, dar mai ales din SUA, unde s-a scris foarte mult, că au existat numeroase erori judiciare favorizate de faptul că vinovăția părea evidentă, astfel încât avocatul nu a mai depus toate eforturile. Sunt acele cazuri în care clientul e condamnat de avocat mai întâi.

Acesta este motivul pentru care spuneam că avocatul de penal nu trebuie să judece. În mod paradoxal, „judecata” avocatului face rău clientului nevinovat.

Avocatul de penal nu are, cred, misiunea de a „scăpa” fiecare client, ci de a clarifica cât mai bine faptele și intenția persoanelor investigate, contextul faptelor, de a aduce în față circumstanțele atenuante și de a prezenta cele mai bune argumente în contextul dat, astfel încât judecătorul să poată lua decizia cea mai corectă.

Mandate, echipă și riscuri

Să vorbim și despre proiectele tale din această arie... Ne poți spune care au fost cele mai complicate sau spectaculoase mandate în care ai asistat anul trecut clienții în acest domeniu de practică?

Dreptul, nici măcar cel penal, nu este atât de spectaculos cum poate părea. Așa că nu știu dacă mandatele au fost spectaculoase, dar complexe au fost.

Mă gândesc la o investigație penală pentru evaziune și spălare de bani la un grup corporativ prezent în peste 100 de țări, acuzațiile penale decurgând din relațiile intra-grup și sistemul de transfer pricing utilizat la nivelul întregului grup; e o investigație extinsă, vizează 15 țări, dar se poate extinde.

Mă mai gândesc la o fraudă cu fonduri europene care vizează companii și persoane fizice din Germania, Italia, Belgia și România, unde ancheta penală este însoțită de controale OLAF, litigii în contencios administrativ și sechestre.

Tot complexe au fost o serie de investigații de evaziune vizând achiziții intracomunitare, urmate de exporturi din Portul Constanța.

„Popovici Nițu Stoica & Asociații are o practică solidă condusă de Alexandru Ambrozie, care se concentrează puternic pe infracțiunile de white collar crime, fraudă, corupție și investigarea respectării reglementărilor. Firma a obținut succese notabile pentru clienții care se confruntă cu anchete de corupție și fraudă complexe, adesea cu un element transfrontalier.”

Legal 500 - Ediția 2020

Vorbește-ne și despre echipă. Câți oameni sunt în departament, cum se lucrează într-un dosar, cum colaborează avocații din mai multe practici?

Echipa de penal are patru avocați: Alexandru Nicolae, care are o experiență în dosare penale de peste 10 ani, Ana Stoenescu, Diana Dobra și eu, al patrulea...

Dar rareori lucrăm singuri. De cele mai multe ori lucrăm împreună cu colegii din practicile de fiscalitate, achiziții publice, protecția datelor personale în cazul investigațiilor interne, dreptul muncii.

Au existat în trecut cazuri în care procurorii au acuzat oameni de afaceri, în presă numele acestora a fost asociat cu infracțiuni economice, iar, ulterior, în instanță, au fost achitați. A fost meritul avocaților care i-au asistat? Sau putem vorbi și de unele abuzuri, legi interpretate în defavoarea acestora, dosare prost întocmite de acuzatori?

Este și meritul avocaților, cum cred că este și meritul altor participanți la procesul penal.

Cum ziceam, în investigațiile complexe nu este întotdeauna limpede de la început dacă există o faptă penală și cine ar fi comis-o, fiind nevoie de multă muncă, atât din partea organelor de urmărire penală, cât și a avocaților și a altor experți pentru a clarifica faptele. Deseori nici la finalul urmăririi penale nu există certitudine 100%.

Abuzurile, dacă sunt, sunt punctuale. De cele mai multe ori e vorba de interpretări diferite; se întâmplă în toate țările ca organele de anchetă să se uite spre zona neagră preponderent, iar avocații spre zona gri.

Care sunt cele mai des întâlnite probleme de penal-comercial cu care se confruntă azi clienții tăi?

Noi ne adresăm comercianților, în special societăților comerciale mari care au nevoie de expertiză integrată de penal plus taxe, autorizații în special pentru dezvoltări imobiliare, corporative, contencios administrativ, achiziții publice etc. Putem apăra deopotrivă acționarii acestora, administratorii, directorii generali sau financiari.

În cazul acestora întâlnim mai des fapte de evaziune fiscală, delapidare, dare de mită, spălare de bani, diverse forme de participare la abuz în serviciu.

Asistăm de asemenea clienți financiari, bănci sau societăți de leasing, în numeroase dosare de abuz în serviciu, de regulă derivate din executarea silită sau insolvența debitorilor.

Care sunt, în viziunea unui avocat de penal-comercial, cele mai mari riscuri la care se expun administratorii/acționarii firmelor? Când apar ele și cum pot fi evitate aceste riscuri?

Riscurile penale frecvente derivă din zona fiscală, în special pentru companiile multinaționale.

Operațiunile intra-grup, în special cele care vizează mai multe țări, sunt complexe, trebuie să respecte multiple reglementări și uneori limitele legale sunt forțate prea mult sau operațiunile intra-grup sunt prea ingenioase, ridicând suspiciuni și invitând la investigație.

Riscurile apar uneori din graba derulării operațiunii, alteori din neimplicarea consultantului juridic și fiscal încă de la începutul operațiunii comerciale, din lipsa unui program adecvat de compliance, sau pur și simplu din complexitatea și opacitatea mecanismului tranzacției care trezesc suspiciuni autorităților fiscale sau penale.

Care ar trebui să fie primul lucru făcut de omul de afaceri/administratorul firmei, când este căutat de procurori?

Să sune avocatul încă de când primește prima solicitare de predare a unor documente, astfel încât avocatul să poată pregăti cazul, cât se poate în paralel cu organele de urmărire penală, să poată identifica eventualele operațiuni discutabile, să aibă timp să le discute cu clientul și să le clarifice înainte ca omul de afaceri să fie chemat la audieri.

Altfel, dacă avocatul este sunat de client doar în momentul în care este chemat la Parchet/Polizie, organele de anchetă au deja un avantaj mare.

Din păcate, vedem această greșală frecvent. Omul de afaceri consideră că este nevinovat, că nu are sens să implice un avocat. Poate că este nevinovat, dar omul de afaceri respectiv face abstracție de faptul că organul de urmărire penală pare să aibă, măcar incipient, o părere diferită.

De regulă, când sunt penaliștii PNSA apelați de client: când există doar suspiciuni de corupție corporate sau când au apărut deja semnele clare ale unor infracțiuni ce ar putea afecta compania?

Întâlnim ambele ipoteze.

Corporațiile globale, în special cele care au activitate și în SUA sau UK, tind să se consulte cu avocatul de penal de la prima suspiciune, mai ales dacă e o suspiciune de corupție. Urmează de regulă o investigație internă care poate viza un singur salariat, sau un întreg departament, o anumită operațiune sau activitatea ultimilor ani. De exemplu, avem acum investigații interne care vizează activitatea departamentelor de vânzări sau dezvoltare din anii 2013 - 2016.

Apoi, din ce în ce mai frecvent și în România, în procesele de M&A, atât investitorii, cât și vânzătorii derulează investigații interne extinse privind expunerea penală a societății țintă.

Există multe dosare penale în care se ajunge la verificarea unor detalii tehnice, fiscale. În această etapă, avocații trebuie să colaboreze cu firme de taxe, cu specialiști în contabilitate... Unde găsesc penaliștii resursele

necesare în aceste cazuri? Cum lucrează PNSA?

Implicarea experților fiscali sau contabili este necesară deseori în aceste dosare.

Pe parte fiscală, noi colaborăm cu colegii de la PNSA Tax, consultanți cu experiență semnificativă atât în zona de consultanță, cât și în investigații penale.

Pe parte contabilă, avem colaborări îndelungate cu experți externi.

Avem deopotrivă colaborări cu experți IT din România sau din alte țări, care ne ajută cu procesarea volumelor mari de date, în special în cadrul investigațiilor interne, dar și în anchetele oficiale.

Cum lucrați în investigațiile interne ale unui client? Ce solicitați, câți oameni din companie sunt ținuti la curent cu ce se întâmplă și pe ce poziții, ce faceți când ați tras concluziile? Care sunt principalele reguli?

Depinde de problematica și persoana investigată. De regulă, este bine ca numărul persoanelor informate din cadrul companiei să fie cât mai restrâns: administratori, ofițer de conformitate, director IT și persoane a căror interviuare este esențială.

Chestiunea concluziilor, a acțiunilor care trebuie întreprinse, e complicată, în cazul companiilor globale fiind nevoie și de o analiză a implicațiilor în țările sediului principal sau unde sunt listate, în special dacă aceste țări au legislații penale care sancționează faptele penale comise de filiale.

Cred că o regulă esențială a oricărei investigații interne este ca avocatul corporației să nu lase impresia salariaților că este avocatul acestora, doar pentru a obține informații.

Ai fost apelat de clienți mari, corporații, pentru a efectua investigații interne în urma cărora să analizați riscuri precum mita, corupția, schimbul de informații cu oameni din afara firmei ș.a.m.d.? În astfel de cazuri, echipa PNSA a colaborat cu avocații interni ai companiei sau a lucrat independent, informând doar factorii de conducere ai firmei?

Da, sigur, investigațiile interne sunt din ce în ce mai frecvente și în România.

În ce privește colaborarea cu avocații interni, depinde de obiectul investigației, dar de regulă lucrăm independent. Deseori chiar acționarul/conducerea superioară/ofițerul de conformitate ne solicită să lucrăm independent, uneori chiar și de la distanță când verificarea informațiilor stocate pe diverse medii IT este suficientă.

Ce tip de clienți are PNSA pe această arie de practică și care ar fi profilul acestora?

Urmărim două chestiuni în principal: să capitalizăm experiența noastră în industriile și domeniile frecvent investigate de autoritățile penale (achiziții publice; fonduri UE; financiar; infrastructură; medical; dezvoltări imobiliare) și totodată să anticipăm și să cunoaștem îndeaproape domeniile de interes prioritar pentru organele de urmărire penală.

Am reușit astfel să fim prezenți în numeroase dosare privind achizițiile publice din

infrastructură, domeniul medical și IT; în numeroase dosare de fonduri europene; sau în dosare de abuz în serviciu pentru bănci și firme de leasing.

Suntem de asemenea prezenți în dosare care vizează relațiile intra-grup ale unor societăți multinaționale, unde putem capitaliza foarte bine experiența noastră în lucrul cu societăți multinaționale și în domeniul fiscal.

În fine, suntem implicați din ce în ce mai mult în investigații interne privind posibile fapte de corupție privată/publică sau spălare de bani pentru societăți cu sediul central în Anglia sau Franța, țări care au înăsprit recent răspunderea penală corporativă.

Va dezvolta PNSA activitatea pe această arie de practică? Ce vă propuneți? Care sunt principalele linii strategice ale firmei pentru această practică?

Dezvoltarea, cel puțin în domeniul penal, este de fapt o adaptare continuă la cerințele vremurilor care se schimbă incredibil de repede în anii recenți.

Pe măsură ce investigațiile penale și deopotrivă proiectele de compliance devin tot mai globalizate și uneori specializate, vom extinde echipa și colaborările cu experți IT, experți AML, experți fiscali și contabili și evident cu mai mulți avocați de penal.

Revenind la perioada actuală, care ar fi cea mai importantă lecție învățată de tine în această criză atipică prin viteza cu care a paralizat activitățile economice?

Cred că e devreme pentru concluzii. Izolarea continuă, post-izolarea pare a fi tot un soi de izolare, iar gândurile se schimbă pe măsură ce izolarea și post-izolarea se prelungesc, iar efectele sociale și economice sunt tot mai accentuate.

Deci nu am ajuns la concluzii. Dar am avut mult timp liniștit, cum nu am mai avut vreodată, să mă gândesc cum au trecut primii 18 ani de avocat, ce am făcut bine, unde am greșit, ce aș face altfel. Vor urma și concluziile.